MEANING'S NEGOTIATION AND SIGN'S IMAGE

Ștefan Vlăduțescu

Prof., PhD, University of Craiova

Abstract: Our study investigates how the negotiation of the meaning of the world takes place throughout history in the poem "Memento mori" by Mihai Eminescu. The method used is a thematic-linguistic one. It is noted that the initial gesture, the impulse to trigger the poetic imagination is the understanding of history as a book; This makes it possible, with the mechanism of opening the book by preference, to stop the wheel of history in relation to the preference for one called the level of development of human civilization. Understanding the stages of the evolution of society takes place on the basis of signs that predict the future; The change of civilizations is a change of signs, a change of languages, a change of explanation and comprehension ofsigns. On the other hand, the system of signs change when the signs explain and their understanding contradict each other. There is a moment when, the explanation of old signs and their understanding contradicts: thus emerges in the negotiation of the meaning of explanation / understanding a segregation, a contradiction. When the contradiction is incomprehensible and unexplained, the jump leads to a higher level of civilization. With contradiction being permanent, civilizations will prove to be precarious, fragile, perishable, vain. Everything passes, the torrent perishes, eternal is the contradiction of signs, the negotiation of meaning, the change of systems of signs.

Keywords: signs, system of signs, negotiation of meaning, language, contradiction of signs

1. Introducere

Cum ipoteza poetică se realizează doar ca relație, alături de raportul „ipoteză poetică-sistem de proiecție literară", mai ființează încă unul, supraordonat lui, acela dintre operă ca obiect al cunoașterii de tip estetic și receptor ca subiect al acesteia.

Relația de non-determinare subiect-obiect în receptarea poetică prin statutul său de relație, este creatoare de meta-semne. Apare astfel un paradox: interpretarea uni text literar este, cum arată E. Negrici, „descoperirea de noi mesaje într-un mesaj" (Negrici, 1977, p. 21), atunci când „lectura este coborâre în semn" (Negrici, 1978, p. 7).

Are loc o structurare diseminantă a semnelor de meta-semne, adică o perfectare a structurii unui mesaj poetic al semnelor prin aceea a meta-semnelor, a semnelor născute, generate de poziția interpretantului față de operă, considerată ca sistem de semne, ținând cont și de faptul că „textul ni se oferă (minimum) dublu codificat" (un cod al limbii - altele suplimentare) (Lotman, 1979, p. 118).

2. Lumea dependentă de semne și sens

Odată cu problema mitului înlocuirii continue a civilizațiilor (Boldea, 2017), ca proces iminent devenirii lumii, se pune în „Memento mori" și problema statutului, dimensiunilor, funcțiilor și structurii semnului. În mod clar se desprinde că este valabilă, ca lege, pentru acest text poetic o afirmație de pe prima pagină a lucrării lui Charles Morris „Foundation of the theory of signs": „Human civilization is dependent upon signs and systems of signs and the human mind is inseparable from the functioning of sings" (1938, p. 1).

BDD-A26449 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:50 UTC)

Lumea lui Eminescu este o lume care depinde de semne. S-ar zice că este o lume în care discursul istoriei și cel al culturii, concepute ca sisteme de semne, se centrează fiecare asupra lui însuși, încercând să se auto-definească. Acesta este de fapt, un mod de a întemeia un univers pe un principiu care, nefiindu-i substanțial, trebuie să-l modifice.

La Eminescu semnul nu înlocuiește un alt semn, ci se substituie pe sine, dezvoltându-se. Acest proces particular care se instituie (chiar în ”Memento mori”) sugerează în linii generale un proces mai important: procesul în care se demonstrează o lege a poeziei. Această lege zice că semnele poetice tind să concentreze în ele toate semnificațiile textului poetic în care apar, iar modul în care se produce această devenire este expansiunea, cucerirea semnificațiilor și nu dobândirea lor confortabilă.

Expansiunea semnului este baza de adâncime a esenței sale care este variabilitatea (Contini-Morava, 1995; Joseph, 2004; Issajeva, 2015).

Civilizația eminesciană este dependentă de semne, istoria ei fiind un triumf al semnelor.

Ce se întâmplă, deci, în „Memento mori”: întâi se creează o situație poetică, în măsură să admită dialectica negativă a devenirii semnului. Apare de la început un ochi îndrăgostit de tot ceea ce ar avea posibilitatea să semnifice și să dicteze o tranșantă ruptură între lumea închipuirii și lumea reală. Lumea reală, prinsă într-o atitudine melioristă, este suportul unui comportament care generează lumea închipuirii (Călinescu, 1976; Petrescu, 2000; Bot, 2001; Cincu). Această modalitate de motivație a actului poetic, trecerea de la atitudinea față de realitate la un comportament față de imaginar, ni se prezintă ca imaginea unei uriașe roți care este întoarsă de ipostaza conturată neclar a eului profund, esențial. Suntem de la început obligați să concedem o mișcare regresivă care este, la urma urmei, specificul oricărui act poetic ce se vrea fapt: cel ce scrie pornește întotdeauna spre trecut și de la trecut, prezentul arătându-se mereu ca o trecere în care omul nu se poate găsi pe sine, în care rămâne dedublat, în mod inexorabil împărțit între el însuși și lume, între condiția sa bio-psihologică și condiția socială, iar paradigmă estompată pentru acest al doilea caz este poezia lui Blaga, o metafizică a prezentului și a tăcerii.

„Memento mori” este neîndoielnic, raportând-o la axa semantică a limbajului ca sistem de semne, o sociogonie evident înfăptuită selectiv la nivelul luării în considerare și la cel al ipotezelor de lucru. Selecția se bazează efectiv pe un criteriu pragmatic de acțiune (Magliocco; Cheie-Pantea, 2001) după care se preiau ca puncte ale seriei civilizației acelea în care se schimbă sistemul de valori: „La vo piatră ce înseamnă a istoriei hotară / Unde lumea în căi nouă, după nou cântar măsoară / Acolo îmi place roata câte-o clipă s-o opresc!”

Sistemele de valori aduc cu ele o nouă explicare și înțelegere a semnelor așa cum „fiecare epocă aduce cu sine, cum arată Ortega Y. Gasset (1973, p. 183), o interpretare radicală a omului, fiecare epocă fiind această interpretare”. Contradicția reală ce se manifestă general și pregnant la Eminescu este aceea dintre explicația și înțelegerea semnelor: explicația încearcă să anuleze înțelegerea, prima fiind ratată, a doua se modifică. De pe această poziție, sistemul de valori nou instituit nu realizează comprehensiunea celui anterior, pentru că semnele acestuia au dispărut, dar nici pe ale celui viitor nu le pricepe pentru că nu sunt decât semnele-simptome ale acestuia. Rezultă că civilizația lui Eminescu trăiește într-o permanență contradicție a semnului, manifestându-se la nivelul structurii de adâncime și de generare: contradicția dintre semnificant și semnificat, revelată ca o agresiune a semnificatului împotriva semnificantului. Semnele noului sistem de valori nu reușesc să fie înțelese ca atare și de aceea, sunt luate în seamă doar de ipostazele alese ale umanului: mag, cugetător.

Contradicția în semn este o variație a semnului, o victorie a viitorului asupra trecutului în istorie.

BDD-A26449 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:50 UTC)

Eminescu concepe istoria ca o „carte a lumii" deja scrisă (Ifrim, 2008; Ifrim, 2009; Tcacenco, 2014), al cărei autor este invocat a ieși din aparențe: „Tu ce din câmpii de chaos semeni stele - sfânt și mare / Din ruinele gândirii-mi, o, răsari, clar ca un soare / Rupe valur' le d-imagini ce te-ascund ca pe-un fantom".

Cel ce scrie mai dinainte „a istoriei gândire", probabil el însuși fiind istoria, este bănuit a fi de găsit în Arabia, în „hieroglife": iată, deci, că în fond nu este căutat autorul istoriei, ci o dovadă a existenței sale, căci, istoria se naște din istorie, iar semnul din semn. Oricum, autorul istoriei este o existență latentă situată în configurația hieroglifelor.

Ceea ce, în ultimă instanță, contează, însă, și traversează orice convenție se arată a fi definiția istoriei ca o carte, care este cum se vede, un purtător de semne. Dar fenomenul cel mai amplu în declanșarea semnificațiilor și cel mai neașteptat în ordinea epistemologiei raportată la istorie este acela al multiplicării, nu al simplificării, tipurilor de comunicare între sisteme cu ierarhii diferite de valori, funcționând ca o exigență apologetică a necesității de a găsi repertoriul comun de semne care să producă înțelegerea, mereu amânată și nerealizabilă.

Aspirația totalitară la intrările în contact în baza unui tratat de neagresiune a codurilor realității în "cartea lumii "se afirmă ca un mod de a produce un impact între universuri umane cu esență comună (Bârsilă, Crăciun; Popa; Golovanova, 2015).

Focalizarea expansiunilor verbale nu este lipsită de adresă, este doar dislocată de dialectica limbajelor care nu găsesc „codul" în baza căruia semnul să capete condiție statutară. Chiar multiplicarea codurilor nu poate sustrage natura și omul unui tragic al noncomunicării; noile limbaje nu reușesc a păstra șocul inițial care ar putea duce la înțelegere între civilizații. Ne găsim în prezența unor coduri pasive care se intersectează, dar nu pot transmite informația:

"Marea aerului caldă, stelele ce-ntârzii line, / Limba râurilor blânde, ale codrilor suspine, / Glasul lumei, glasul mării se-mpreună-n infinit / Și cuminți frunzele toate își comunică misteruri. / Surâzând, clipind ascultă ochii de-aur de pe ceruri / Cine are-urechi s-audă, ce murmur gurile rele / Și vorbitele valuri și proorocitoare stele".

Este deci o agonie a informației și comunicării (Popescu, 2000; Kunz, Ferencova, Hronova & Singer, 2015), ambele sacrificate nemeritat în favoarea semnelor care vizează eternitatea. La nivelul fiecărui sistem de valori se petrece un lucru ciudat: imensa dereglare deja liniștită în cadrul civilizației simte nevoia unui punct de sprijin, iar căutarea acestuia duce la declanșarea modificării semnelor percepută ca o moarte a lor, acesta fiind doar un pretext responsabil și discret de a propaga ideea decesului limbajului în blocul de emisie în secvență de blestem:

„Vai vouă, romani puternici! Umbră, pulbere și spuză, / Din mărirea-vă s-alege? Umbra va muri pe buză, / Vremi veni-vor când nepoții n-or pricepe pe părinți".

Ipostazele încrustătorului de semne în materia timpului sunt două: magul și cugetătorul: „Colo magul lui îi scrie pe o piatră strâmbe semne/ Să nu poat-a le-nțelege lungul secolilor curs. / Palid stă cugetătorul, căci gândirea-i este în doliu: / În zadar el grămădește lumea într-un singur semn".

Apare, deci, clar mecanismul semantic pe care l-am numit contradicția semnului care se manifestă prin agresiunea explicației împotriva înțelegerii, a semnificatului împotriva semnificantului. În interiorul fiecărui sistem de valori semnele au o explicație, dar înțelegerea semnelor unui sistem de valori anterior este imposibilă la nivel general (Stoica, 2011; Smoląg, Ślusarczyk & Kot, 2016). Opoziția cardinală manifestată în sistemele de valori nu este aceea dintre bine și rău, ci aceea dintre semn și faptă, ceea ce înseamnă că semnele nu devin forțe, nu devin acțiune, nu devin fapte: „În zadar guvernă regii lumea cu înțelepciune/ Se-nmulțesc semnele rele, se-mpuțin faptele bune".

BDD-A26449 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:50 UTC)

3. Concluzie

Rezultă finalmente că aceasta este condiția semnului:

1. semnul este la Eminescu substitutul unei realități ce îi va urma;
2. civilizațiile sunt dependente de semne;
3. semnele tind să cucerească toate semnificațiile atât în text, cât și în sistemele de valori în care funcționează; aceasta prin expansiune și asumare;
4. semnul își declină valoarea doar în cadrul unui singur sistem, aici el poate fi explicat, pentru următorul sistem el nu mai este de înțeles, aceasta este contradicția semnului;
5. semnul are o semnificație variabilă și este efemer;
6. semnele sunt asamblate într-o carte, care preia funcția de semnal;
7. semnele suscită fenomenul multiplicării codurilor;
8. semnele sunt la originea tragicului existenței, la baza non-comunicării;
9. în sistemele de valori, diferite semnele sunt percepute diferit, iar semnele sistemelor anterioare sunt percepute ca semne moarte;
10. semnele nu se raportează la semne, ci la fapte.

Semnul este variabil, ca semnificație, și efemer. Semnele au viață și țin de o altă viață, de aceea a sistemelor de valori, de cea a sistemului culturii. Prin semne se manifestă procesul de enunțare chiar în enunț: „În zadar le scrii în piatră și le crezi eternizate, / Căci eternă-i numai moartea; ce-i viață trecător.” Variația semnului este suportul acelui „ansamblu de variații” care este „mesajul estetic” așa cum îl definește estetica informațională.

BIBLIOGRAPHY

Bârsilă, M. Ossianisme: une dimension significative de la poésie de Mihai Eminescu. European Landmarks of Identity, 108.

Boldea, I. (2017). Mythic and Critic Thinking in Eminescu's Poetry. Studii de Știință și Cultură, 13(1).

Bot, R. (2001). Mihai Eminescu, poet național român: istoria si anatomia unui mit cultural. Dacia.

Călinescu, G. (1976). Opera lui M. Eminescu. Vol. I. București: Editura Minerva.

Cheie-Pantea, I. (2001). Ideea Eminescu. Studii de literatură română și comparată, (XVI-XVII), 6- 17.

Cincu, R. Memento mori, măștile zeului. Studii eminesciene, 31.

Contini-Morava, E. (1995). On linguistic sign theory. Trends in Linguistics Studies and Monographs, 84, 1-42.

Costache, I. (2008). Eminescu: negocierea unei imagini: construcția unui canon, emergența unui mit. Cartea Românească.

Crăciun, C. (2009). Timp și imagine în” Memento Mori” (Doctoral dissertation, Universitatea” Dunărea de Jos” Galați).

Dumitru, A., Budica, A. B., & Motoi, A. G. (2016). Managerial-Systemic Profile of a Tourism Company. Polish Journal of Management Studies, 13(2), 36-45.

Gasset, Jose Ortega Y. (1973). Meditații despre Don Quijote. București: Editura Univers.

Golovanova, E. (2015). The Water Symbolism in the Poem “Memento Mori” by Eminescu. Journal of Danubian Studies and Research, 5(2).

Guluta, M. C., & Rusu, C. (2016). Leadership Styles and Managerial Behavior in Romanian Companies. Polish Journal of Management Studies, 13(2), 69-80.

BDD-A26449 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:50 UTC)

Ifrim, N. (2008). Regional versus Universal Aspects in Reading Eminescu's Poetic Discourse: a Case to Discuss-Memento mori. Annales Universitatis Apulensis. Series Philologica, (I (1)), 59-64.

Ifrim, N. (2009). The Postmodern Literary Discourse and the Ontological Mediation of Reality. Interstudia (Revista Centrului Interdisciplinar de Studiu al Formelor Discursive Contemporane Interstud), (3), 179-187.

Issajeva, J. (2015). Sign theory at work: The mental imagery debate revisited. Σημειωτκή-Sign Systems Studies, (4), 584-596.

Joseph, J. E. (2004). The linguistic sign. The cambridge companion to saussure, 75.

Kunz, V., Ferencova, M., Hronova, S., & Singer, M. (2015). Researching of socially responsible behaviour in selected companies and organizations through their corporate websites. Polish Journal of Management Studies, 12(2), 91-102.

Lotman I. (1979). Poetică, estetică, sociologie. București: Editura Univers.

Magliocco, G. „Spre umbra negrului castel". Ipostaze arhetipice ale spațiului monarhic în poezia românească romantică. Caietele Sextil Pușcariu.

Morris, C. (1938). Foundations of the theory of sign. Chicago: The University of Chicago Press.

Munteanu, A. (2014). The feminine spirit of water. Journal of Research in Gender Studies, (2), 1101-1109.

Negrici, E. (1977). Expresivitatea involuntară. București: Editura Cartea Românească.

Negrici, E. (1978). Figura spiritului creator. București: Editura Cartea Românească.

Petrescu, I. E. (2000). Eminescu: modele cosmologice și viziune poetică. Ed. Universal Dalsi.

Popa, S. Imaginea lui Decebal în poemul Memento mori și în drama Decebal. Studii eminesciene, 51.

Popescu, G. I. (2002). Surse biblice ale textului racinian: O abordare hermeneutică. București: Paideia.

Siminică, M, Motoi, A. G., & Dumitru, A. (2017). Financial Management as Component of Tactical Management. Polish Journal of Management Studies, 15.

Simion, E. (2004). Eminescu–mit al spiritualității noastre. Saeculum, (10).

Smoląg, K., Ślusarczyk, B., & Kot, S. (2016). The Role of Social Media in Management of Relational Capital in Universities. Prabandhan: Indian Journal of Management, 9(10), 34-41.

Stoica, D. (2011). Imaginarul poetic al elementelor. Stânca–valorificări eminesciene. Studii și Cercetări Științifice, 69.

Ali Taha, V., Sirková, M., & Ferencová M. (2016). The Impact of Organizational Culture on Creativity and Innovation. Polish Journal of Management Studies, 14(1), 7-17.

Tcacenco, P. D. (2014). Constituirea viziunii cosmogonice în poemul eminescian. Annales Universitatis Apulensis. Series Philologica, 15(3), 181-190.

BDD-A26449 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:50 UTC)